

היום נלמד בעזרת ה':

סוטה דף מט

קטני רשעי בני ישראל שמבזבזין דין אביהם: הבנים הקטנים של הרשעים בעם ישראל שמתים בגלל העוונות של אביהם, ולעתיד לבוא כשידונו את אביהם לאחר פטירתו על מעשיו הרעים, הם יבואו ויקרעו את גזר דינו (= מבזבזין) בטענה שאם אביהם היה אמור לקבל את עונשו לאחר מותו מדוע ציערו אותו בחייו במיתת בניו?..

אלמלא תפילתו של דוד: בלי תפילתו של דוד היו כל ישראל עניים כל כך, עד שהיו מתפרנסים ממכירת דברים מאוסים כחלב ושומן (= רהב) הנדבקים בבגדים ומלכלכים אותם. על כך התפלל דוד "כִּי לֹא לְנִצָּח וְיִשְׁכַּח אֶבְיֹון תְּקוּת עֲנִיִּים תֵּאבֹד לְעַד.. שְׂיִתָּה יְ-הוָה מוֹרָה לָהֶם" תן להן כבוד בין הגויים (= מורה) על ידי שתתן להם עושר.

אלמלא תפילתו של חבקוק: שהתפלל שיתן ה' רווחה לתלמידי חכמים, היו התלמידי חכמים כל כך עניים עד שהיו צריכים להתכסות שניים בטלית אחת. שנאמר "יְ-הוָה פָּעַלָךְ (הפעולה שלך שהיא דברי תורה) בְּקֶרֶב שְׁנַיִם (היתה בקירוב שניים, אלא) תִּיְהִי: (הרווח להם ותן להם חיותם)".

ראויין להישרף: הפסוק מדגיש שהרכב אש הפריד בין שניהם כלומר רק הפריש ולא שרף אותם, וזאת משום שהם הלכו 'הלוך ודכר' בדברי תורה, אך אם לא היו מדברים בדברי תורה היו ניזוקים מהאש (מהרש"א).

ואין נוהין זה לזה בהלכה: אינם מלמדים זה את זה ואינם לומדים זה מזה, אלא מורים הלכות בדרך קטרוג וניצוח (מאירי). העונש שלהם דומה להורג את חבירו בשגגה - שהחבר מת והוא גולה לערי מקלט, כך גם הם אחד מהם ימות והשני יגלה ממקומו.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

כל ת"ח העוסק בתורה מתוך הדחק: מתוך דוחק של פרנסה - תפילתו נשמעת. שנאמר "לְקוֹל זַעֲקָךָ כְּשִׁמְעֶתוֹ עֲנֶנּוּ" - ענה לתפילתך, וכתוב בסמוך שמדובר בעני "וַיִּתֵּן לָכֶם אֲדֹנָי לְחֶם צָר וּמַיִם לְחַץ".

משביעין אותו מזיו שכינה: שנאמר בפסוק שם "וְהָיוּ עֵינֶיךָ רְאוּת אֶת-מוֹרֵיךָ" - כינוי לשכינה של הקב"ה.

אין הפרגוד ננעל בפניו: שנאמר שם "וְלֹא יִכְנַף עוֹד מוֹרֵיךָ" לא יתכסה מפניך בכנף בגדו, והוא משל לפרגוד החוצץ.

*

הי בוקר: על איזה 'בוקר' תאמר בערב 'מי יתן בוקר'? האם על הבוקר של מחר - והרי מניין שמחר יהיה יותר טוב? אלא הכוונה על הבוקר שכבר היה, שתאמר בערב: מי יתן ויהיה הבוקר של מחר כמו הבוקר שחלף. כי בכל יום יהיה גרוע יותר מיום אתמול.

ואלא עלמא אמאי קא מקיים: אם הקללה הולכת ומתרבה על מה העולם מתקיים?

אקדושא דסדרא: על הקדושה של 'ובא לציון' שנתקנה בכדי שכל ישראל יעסקו בתורה מעט - לומר כמה פסוקים ואת התרגום שלהם - ויש בזה חביבות משום שיש כאן גם קידוש ה' וגם תלמוד תורה. וכן 'הקדיש' שנאמר אחר הדרשה הנמסרת בשבת לכל העם - יש בזה קידוש ה' ותלמוד תורה.

שנאמר ארץ עפתה וכו': הארץ חשוכה כשאין בה סדרים של תורה, אבל אם יש בה סדרים היא יוצאת מתוך האופל.

*

תומרתא דחינוניתא: רב הונא מצא תמרה ממין של תמרים שיש להם ריח טוב, לקח וכרך אותה בסודרו. כשהגיע רבה בנו הוא אמר לאביו: אני מריח ריח של 'תמרתא חנוניתא', והוא נתן לו אותה. לאחר מכן הגיע אבא נכדו - בנו של רבה, ורבה נתן לו את התמרה. אמר רב הונא לבנו: שימחת אותי בטהרה שלך, אך איכזבת אותי באהבה שלך לבנך יותר מאשר לי, שנתת לו את התמרה במקום לתת אותה לי. וזהו כפתגם העולם 'אהבת האב לבניו - ואילו אהבת הבנים לבניהם' (ולא לאביהם).

רב אחא בר יעקב: גידל בביתו את יעקב נכדו בן ביתו (שלימים נהיה 'רב יעקב'). כשגדל הנכד אמר לו רב אחא: 'השקיני מים', אמר לו הנכד 'אני לא הבן שלך'. וזהו כפתגם העולם 'גדל אותי גדל אותי - אבל אני בן בתך (ואינני חייב לכבד אותך)'. [הנכד עסק באמצע לימוד תורה והיה מותר לו להפסיק רק בשביל לכבד את אביו, אך אסור לו להפסיק בשביל לכבד את הסבא -תפארת ציון].

משנה: בפולמוס של אספיינוס: במלחמת צבא אספיינוס על ירושלים. שלוש פעמים באו החיילות של הרומאים עד שהחריבו את ירושלים, וזו הפעם הראשונה.

עטרות חתנים, האירוס, עטרות כלות: יתבאר בגמרא.

באפריון בתוך העיר: היו מוליכים את הכלה מבית אביה בחופה העשויה מבדים מוזהבים.

מושלי משלים: רבי מאיר היה מושל משלים, המשלים נועדו לתת טעם לחכמה ולהיכנס בשערי בינה.

בטלו השקדנים: בן עזאי לא היה נשוי, וכך אמר 'אבל מה אעשה שנפשי חשקה בתורה'.

בטלו הדרשנים: בן זומא היה דורש את הפסוקים. כמו שכתוב בהגדה של פסח שלא מצא רבי אלעזר בן עזריה מקור להזכרת יציאת מצרים בלילה 'עד שדרשה בן זומא'.

בטל כבוד התורה: שהיה רבי עקיבא דורש אפילו את הקוצים של האותיות שבתורה, ומראה בכך את כבוד התורה שלא נכתב בה שום דבר לבטלה.

אנשי מעשה: רבי חנינא בן דוסא היה עושה מופתים.

שהיה קטנתא של חסידים: שהיה 'הקטן' כלומר האחרון שבחסידים.

בטלה זיו הכהונה: כי רבי ישמעאל בן פאבי היה עשיר וכהנים רבים היו אוכלים על שולחנו.

גמרא (= על פי גירסת המהרש"א): ת"ר... בושו חברים ובני חורין: התביישו התלמידי חכמים והמיוחסים משום שגברה ידם של העזי פנים והממזרים, שהם נעשו עשירים ואילו התלמידי חכמים והמיוחסים נעשו עניים. ואף אחד כבר לא

התייחס ל'אנשי מעשה', וגברו בעלי זרוע ובעלי לשון, ואין דורש לישראל ואין מבקש רחמים ומתפלל עליהם.

שרו חכימיא: התחילו החכמים לרדת ממדרגתם ולהיות כמו מלמדי תינוקות (= סופרים), והסופרים כמו שמשים (= חזנים), והשמשים כמו עמי הארץ, ועמי הארץ הולכים ודלים ומתנוולים ואין שואל וכו'.

בעקבות משיחא: בסוף הגלות לפני ביאת המשיח החוצפה תתרבה, והיוקר יאמיר (= יוקר המחיה), למרות שהגפן תתן פריה היין יהיה ביוקר כיון שכולם עוסקים במשתאות, המלכות תהפך לאפיקורסות, ואין מי שיכול להוכיח לפי שכולם נכשלים בחטאים וכשמוכיח את חבריו אומר לו 'אתה חוטא כמוני', בית וועד של החכמים יהיה לבית זנות, לפי שלא יהיו חכמים ולומדי תורה והוא יהיה חרב ושומם ובעלי זימה יתגודדו שם, והגליל יחרב, והגבלן (= שם מקום) ישום (= מל' שממה), ואנשים הגרים בגבול ארץ ישראל יסובבו מעיר לעיר לקבץ נדבות ולא יחוננו אותם, וחכמות הסופרים תסרח (= תימאס), וימאסו ביראי החטא, והאמת תהיה נעדרת, נערים יביישו את הזקנים, זקנים יעמדו מפני קטנים לכבדם (= כאמור לעיל שהחוצפה תתרבה), בן מבייש את אביו, בת מחרפת את אמה וכלה את חמותה, אף אנשי ביתו יהיו לו לאויבים, פני הדור דומים ממש לכלב (ויש מפרשים שלא יתביישו זה מזה), הבן אינו מתבייש מאביו, ועל מה יש לנו להישען? על אבינו שבשמים!

(גמרא = כך נראה שגר' רש"י): אמר רב לא שנו וכו': מה שאמרה המשנה שגזרו על עטרות חתנים זה רק בעטרות העשויות מאבן של מלח שהוא צלול כבדולח, ומציירים עליו ציורים בגפרית כמו שעושים בכלי זהב וכסף, אבל עטרות חתנים של הדס ושל וורד מותר.

חילת: מין צמח הגדל במים.

טבלא דחד פומא: מין פעמון שמנגנים בו בבית המשתה.

טנבורא: 'טנבור'. והוא עגול כמו נפה, וקושרים בדפנותיו חוטי ברזל ומותחים עליו עור, וכשמכים עליו במקל דק הוא מוציא קול צלול, ויש אומנים שיוזעים להכות עליו לפי קצב השיר. **רבה בר רב הונא** עשה לבנו 'טנבור', בא אביו ושבר אותו, ואמר לו ששבר אותו כיון שאנשים עלולים לחשוב שגם 'טבלא דחד פומא' מותרת, לפי שהצלילים שלהם דומים, אלא תעשה לו את הכלי נגינה ע"י שתמתח עור על

פי הכד או על פי 'קפיזא' (= מין כלי המכיל 3 לוגין) ואז תוכל לנגן בו כיון שהצליל שלו לא דומה ליטבלא דחד פומא'.

עיר של זהב: עטרה של זהב ועיר של זהב מצוירת עליה.

כיפה של מילת: כמין כובע של צמר לבן.

זהרית המוזהבות: טלית צבועה באדום ומחוכרים בה טסי זהב שמעמידים אותה כמין כיפה.

פפירית: כמין כיפה העשויה מעיגולי עץ, ומותר לו לתלות בה אפילו רידיי זהב.

ת"ר כשצרו מלכי בית חשמונאי: הורקנוס ואריסטובלוס היו שני אחים מבית חשמונאי שהתקוטטו על המלוכה. הורקנוס היה מחוץ לירושלים ועשה מצור על ירושלים והביא עמו חיילים רומיים.

חכמת יונית: לשון שדיברו בו בני המעמד הגבוה ושאר העם לא הבינו אותו.

היה שם זקן אחד: הזקן היה נצור בתוך ירושלים, והוא דיבר לאותם שבחוץ ב'חכמה יונית' כדי שאנשי אריסטובלוס לא יבינו.

נזדעזעה ארץ ישראל: מחמת שהקב"ה כעס על חילול שמו.

ועל אותה שנה שנינו וכו': שבאותה שנה החריבו החיילות את הזרעים שסכיבות ירושלים, ומשום כך הוצרכו באותה שנה להביא את העומר ממקום הנקרא 'גגות צריפים' הרחוק מירושלים, ובשאר השנים הביאו את העומר מהקרוב לירושלים, שכך היא המצווה.

קושיא: איני? וכי אסור לדבר בלשון יונית? והרי אמר רבי - מדוע לדבר בארץ ישראל בלשון סורסי (= שפה הדומה לארמית, והוא הלשון של תלמוד ירושלמי), אלא לדבר או בלשון הקודש או בלשון יונית שהיא יותר יפה מלשון סורסי. ואמר רב יוסף - מדוע לדבר בכבל בלשון ארמי, אלא לדבר או בלשון הקודש או בלשון פרסי. מדברי רבי משמע שמותר לדבר בלשון יונית!

תירוץ: בלשון יונית מותר לדבר, אבל ב'חכמת יונית' אסור לדבר.

מספר קומי: מסתפר מקדימה ומניח בלורית מאחורה.

למדנו במשנתנו - בפולמוס האחרון גזרו שלא תצא הכלה באפריון ורבותינו התיירו:

הטעם שהתיירו הוא משום צניעות.

ת"ר... נגזר ספר תורה: שהיה יודע הרבה הלכות ממה ששמע מרבותיו, והיו סדורות בפיו כאילו הם כתובות בספר.

בטלה עצה ומחשבה: שהיה זהיר בדרשות ובקי בהלכות, והיה יודע להשיב לאפיקורסים ולהבין את רמיזותיהם. וכשהוא נפטר אמרו לו רבנן מה נעשה עכשיו עם וויכוחי המינים, וענה להם שאינן צריכים לדאוג, שכיון שאבדה עצה מבני ישראל (= שכעת הוא נפטר ולא יהיה מי ששייב למינים) נסרחה חכמתם של אומות העולם.

זורעי תורה: עומק הסברה, ולסמוך את טעמי התורה שבעל-פה על מדרשי הפסוקים, והאותיות היתרות שכתורה, ולשנות המשתנים במקרא.

רבי אלעזר בן עזריה: היה עשיר, ורק המעשר בהמה שלו היה 12000 עגלים בכל שנה!

גובאי: מין ארבה.

אמר ליה רב יוסף לתנא: אמר רב יוסף לתנא שהיה שונה לפניו משניות - אל תשנה 'משמת רבי בטלה ענה', שהרי יש אותי שאני עניו. וכן אמר רב נחמן לתנא - אל תשנה משמת רבי 'בטלה יראת חטא', שהרי יש אותי שאני ירא חטא. *[המהרש"א מבאר שלא אמרו זאת להתפאר במעלתם, אלא שרצו שהתנא לא ישנה דבר שאינו אמת. ועוד שאין זה מביא לו כבוד, שהרי הגמ' כבר אמרה לעיל ש"יראי חטא ימאסו"].*

הדרן עלך עגלה ערופה, וסליקא לה מסכת סוטה